

فهرست نسخه های خطی مدرسه صادقیه سمنان

ابوالفضل حافظیان

(متوفی ۱۳۹۱ق) است که صاحب تألیفات بسیاری در علوم اسلامی همچون فقه، اصول، تفسیر، فلسفه و ادبیات بوده است. در بسیاری از نسخه های خطی این کتابخانه وقف نامه، تملک، امضا، و مهر این دو عالم جلیل القدر به چشم می خورد. نوشتار حاضر شامل فهرست شصت و یک نسخه خطی به ضمیمه چند یادداشت است که از نسخه ها به دست آوردیم. امید است این قدم کوچک در شناسایی و حفظ و استفاده صحیح از ذخایر علمی بی شمار کشور، مفید باشد.

*

۱. مجموعه

الف. ترجمه قطب شاهی (= ترجمه اربعین شیخ بهایی). (حدیث-فارسی)

شیخ محمد بن علی بن خاتون عاملی (قرن ۱۱ق)

ب. چهل مقام صوفیه = مقامات صوفیان (دو برگ). (عرفان-فارسی)

میر سید علی همدانی (۷۸۶ق)

(نک: الذریعة ۱۱/۲۲؛ فهرست نسخه های خطی فارسی منزوی، ص ۱۱۲۱؛ فهرست ملک ۲۹۸/۷؛ چاپ شده در مجله معارف اسلامی، ش ۱۲)

نسخه حاضر تا مقام سی وسیم را شامل است.

آغاز: بسمله، حمد له و العاقبة للمتقين و الصلوة علی نبیه محمد و آله الطاهرین اما بعد بدانکه صوفی را چهل مقام بیاید تا

۱. تاریخ قومس، عبدالرفیع حقیقت، ص ۳۸۲.

در گوشه و کنار شهر سمنان و نقاط دیگر این استان همچون شاهرود و دامغان گنجینه هایی از نسخه های خطی نفیس و ارزشمند، در کتابخانه های عمومی و خصوصی یافت می شود که کمترین وظیفه دست اندرکاران و متولیان امور فرهنگی، شناسایی و فهرست برداری از آنها بر اساس اسلوب های کتابشناسی است. در سفری که به سمنان داشتم، فرصتی دست داد تا از کتابخانه مدرسه علمیه صادقیه دیدن کنم و در عرض مدتی کوتاه فهرست اجمالی نسخ خطی آن را تنظیم نمایم. تکمیل و بازنویسی اطلاعات، در بازگشت به قم، با مراجعه به منابع کتابشناسی و فهرست نگاری انجام گرفت.

مدرسه صادقیه خانه (صادقیه) در دوره قاجاریه ساخته شده و در دوره پهلوی تخریب گشته و بنای مجدد آن به سال ۱۳۳۹ شمسی به امر آیت الله شیخ محمد صالح علامه حائری مازندرانی صورت گرفته است.

بدون شک تحقیق و تفحص در نسخ خطی هر منطقه ای در شناسایی مؤلفین، علماء، کاتبان و واقفان و حوادث تاریخی آن منطقه مفید خواهد بود. در این فهرست نیز با نام جمعی از علماء، کاتبان و واقفان سمنانی آشنا می شویم. در این میان نام دو عالم ممتاز سمنانی بیش از همه به چشم می خورد: یکی مرحوم سید حسن بن محمد عسکری حسنی سمنانی است که از علمای قرن سیزدهم بوده و تألیفات متعددی همچون **منهاج العارفين**، **مقاصد العابدین**، **زادالزائرین** و **منیرالقلوب** و **کاشف الکروب** از او به جای مانده و مسجد سلطانی سمنان نیز به همت وی بنا گردیده است.^۱ شخصیت دیگر مرحوم شیخ محمد صالح علامه حائری مازندرانی

قدم وی در کوی تصوّف درست آید ... اوّل مقام نیت است ...
دویم انابت ... سیم توبه ... چهارم ارادت .

انجام افتاده : مقام سی و سیم کف (کذا) میان حق و میان
ایشان حجاب نبود ... و لوح و قلم تا حضرة القدس ایشان را هیچ
حجاب نبود .

نسخ ۲۴ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتابت در :
۱۲۸۷ق .

۲. عیون اخبار الرضایع . (حدیث - عربی)

شیخ صدوق محمد بن علی بن بابویه قمی (۳۸۱ق)

نسخه حاضر از آغاز یک برگ افتاده است .

نسخ ۱۸ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتابت :
محمد مؤذن، در اواخر جمادی الثانی ۱۰۷۰ق، تصحیح شده،
علامت وقف و بلاغ دارد .

۳. الروضة البهية فی شرح اللمعة اللمشقية . (فقه - عربی)

شهید ثانی زین الدین بن علی عاملی (۹۶۶ق)

نسخه حاضر جلد دوم کتاب را شامل است و از آغاز افتادگی دارد .

نسخ زبیا ۲۱ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتابت : ابراهیم
بن ملا محمد نصیر، حسب فرموده استاد سید حسن در دهه اول
ربیع الاول ۱۲۲۹ق، با مهوری به سجع : «عبده محمد حسن حسینی»

۴. مجموعه

الف : الوافی . (حدیث - عربی)

ملا محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)

نسخه حاضر شامل جزء ثالث، از کتاب الایمان و الکفر تا
ابواب الذنوب و تدارکها می باشد . و فهرست این جزء - که
توسط مؤلف تنظیم شده - در آخر نسخه موجود است .

ب : اجازه . (عربی)

اجازه نقل روایت است که فیض کاشانی برای شاگردش (میر
محمدخان طباطبایی سمنانی) صادر کرده است . این اجازه را از
روی نسخه کتابخانه حسینیه حضرت ابوالفضل (ع) دامغان، در دفتر
سوم میراث اسلامی ایران (ص ۸۵۳-۸۵۵) به چاپ رسانده ام .

آغاز : الحمد لله الذي ابقى رمق رواية الحديث بابقاء نوع
حامله ...

نسخ ۲۷ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتابت :
محمد قصاص (کذا) بن محمد مؤمن سمنانی، در روز یکشنبه
غره ذی قعدة ۱۲۸ق، وقف از محمد حسن حسینی با مهرش در
اوّل نسخه، قطع پالتویی .

۵. مجموعه

الف : الوافی . (اصول فقه - عربی)

فاضل تونی، ملا عبدالله بن محمد بشروی (۱۰۷۱ق)

رساله مهمی است در مباحث اصول فقه، که شروع و
حواشی متعددی بر آن نگاشته شده است . (الذریعه، ج ۲۵،

ص ۱۷ و ج ۱۴، ص ۱۶۶)

آغاز : الحمد لله على جزيل آياته و الشكر على جميل نعمائه ...

ب : شرح الوافی . (اصول فقه - عربی)

شارح : سید صدرالدین محمد بن میر محمد باقر رضوی

قمی (بعد از ۱۱۶۰ق)

شرحی است بر کتاب «الوافیه» فاضل تونی، خطبه این کتاب

انشاء یکی از شاگردان شارح است . (الذریعه، ج ۱۴، ص ۱۶۶)

آغاز : بسملة الحمد لله الذي اوضح لنا منهاج الدين بمصباح

الحق من مشكاة اليقين ...

نسخ ۱۹ سطری، عناوین شنگرف، کتابت : زین العابدین بن

مرحوم ابوالحسن حسینی، رساله اول در روز شنبه ۱۳ رجب

۱۲۲۱ق و رساله دوم در روز سه شنبه ۲۳ رجب ۱۲۲۱ق، در

اوّل نسخه وقف از سید محمد حسن حسینی با مهر وی .

۶. مجموعه

الف : الحكمة المتعالية في الأسفار العقلية الأربعة . (حکمت -

عربی)

صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی، ملاصدرا (۱۰۵۰ق)

نسخه حاضر شامل «السفر الثالث في العلم الالهي» است که

جلدهای ۶ و ۷ اسفار چاپی را شامل می شود .

آغاز : الحمد لله الذي أنار بوجوب وجوده وجود الكائنات ...

انجام : و في كل مكان وليس في مكان بل هو كل الأشياء و

ليس هو الأشياء .

در پنج برگ پایانی نسخه مطالب متفرقه ای به نقل از

قره العیون فیض کاشانی و شیخ احمد احسایی و دیگران آمده

است .

ب : رساله در کیفیت سریان حقیقت وجود (در یک صفحه)

(حکمت - عربی)

آغاز : فصل في كيفية سریان حقیقة الوجود في الموجودات

المتعينة و الحقایق الخاصة اعلم ان للأشياء في الموجودات

مراتب ...

انجام : كما نبه عليه شيخنا - رضی الله عنه - في بيت له و

الجمع حال لا وجود لعينه و له التحكم ليس للأحاد .

ج : تفسير سورة توحيد (در نصف صفحه) . (عربی)

آغاز : بسملة قل هو الله احد، قل أمر من عين الجمع وارد

على مظهر ...

انجام : أسست السموات السبع و الأرضون السبع على قل

هو الله أحد و هو معنى الصمدية .

د : پاسخ به سؤالی درباره آیه «إذا الوحوش حشرت» . (عربی)

از شیخ احمد احسایی (۱۲۴۱ق)

آغاز : سؤال ما يقول شيخنا في قوله تعالى إذا الوحوش

حشرت، لأي جهة يحشر الوحوش مع أنها ليست ذوات شعور و

فهرست نسخ های خطی مدرسه صادقیه سمنان

تاریخ، با حواشی به امضای «منه»، تصحیح شده، قطع خشتی .

۸. **البهجة العرضية في شرح الألفية** . (نحو-عربی)

جلال الدین عبدالرحمن بن ابی بکر سیوطی (۹۱۰ق)

نسخه حاضر از آخر افتادگی دارد .

آغاز: **أحمدك اللهم على نعمك وآلائك وأصلی وأسلم على محمد خاتم انبیائك ...**

انجام افتاده: **هذا ما ظهر لي في شرح هذا البيت ولم أر من يتعرض لذلك فأحمد الله وأشكره .**

نسخ ۱۶ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتابت در سده ۱۳، قطع خشتی .

۹. **حاشية الفوائد الضيائية** . (نحو-عربی)

سید نعمت الله بن عبدالله موسوی جزایری (۱۱۱۲ق)

حاشیه مختصری است بر کتاب «الفوائد الضيائية في شرح الكافية» عبدالرحمن جامی که فقط مبحث اسم از این حاشیه نگاشته شده است .

آغاز: **بسملة الحمد لله الذي جعل العلم نوراً يهتدى به إلى فهم القرآن المبين ...**

نسخ ۱۷ سطری، نشانی هامشگی، کاتب: یار محمد بن نور محمد بن ابو محمد هزارجریبی، حسب الخواهش علامه فهامه آخوند ملا غلامعلی بن استاد ابو جعفر کلاه دوز ساکن قریه اشرف، در روز پنج شنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۳۴ق، قطع خشتی .

۱۰. **التوحيد** . (حدیث-عربی)

شیخ صدوق محمد بن علی بن بابویه قمی (۳۸۱ق)

آغاز: **بسملة الحمد لله الواحد الأحد الذي لا شريك له الفرد الصمد ...**

انجام: **قال أبو عبدالله عليه السلام لانخاصم إلا من قد ضاق بما في صدره تم الكتاب .**

نسخ ۱۹ سطری، بدون نام کاتب و بدون تاریخ، عناوین و نشانی ها شنگرف، با حواشی و بلاغ، در اول نسخه مطلبی در تاریخ ۱۱۹۷ق نوشته شده است، وقف از سید محمد حسن حسنی با مهری در اول نسخه، قطع پالتویی، جلد تیماج قهوه ای دورو .

۱۱. **الوافي** . (حدیث-عربی)

ملا محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)

نسخه حاضر جزء اول کتاب و شامل کتاب العقل و العلم و التوحيد است .

آغاز: **بسملة نحمدك اللهم يا من هدانا بأنوار القرآن و الحديث لمعرفة الفرائض و السنن ...**

نسخ زیبا ۱۹ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کاتب: عبدالباقی بن محمد تقی در روز سه شنبه ذی قعدة ۱۰۸۵ق، به فرموده امیر عبد الواسعا، علامت وقف در اول نسخه، قطع پالتویی، جلد تیماج قهوه ای، پشت جلد نقوش اسلیمی .

لا مكلفة في الدنيا ...

هـ: **ايعان ثابتة** . (شرح حدیث قدسی-عربی)

از محیی الدین بن عربی (۶۳۸ق)

رساله در حل اشکالی است که یکی از علما بر حدیث قدسی کنت کنزاً مخفياً ... وارد کرده است . این رساله در ضمن مجموعه کلمات المحققین به چاپ رسیده است .

آغاز: **اعلم و فطقت الله لما يحب ان أهل العلم أورد هذا الحديث القدسي هو قوله تعالى كنت كنزاً مخفياً ... إشكال عظیم و ذکر آنه سأل عن كثير العلماء ...**

و: **پاسخ به سؤالی درباره حدیث نية المؤمن خیر من عمله ...** (عربی)

از شیخ احمد احسائی

آغاز: **قد سئل عن الشيخ المعاصر أحمد بن زين الدين الاحسائي أنه اشتهر ان نية المؤمن خیر من عمله و نية الكافر شر من عمله و أفضل الأعمال أحزمها و التنافي ...**

ز: **تأويل حدیث مروی از ابی عبدالله (ع) (ان الله عزوجل لما أراد ان يخلق آدم بعث جبرئيل ...)** . (عربی)

از شیخ احمد احسائی

ح: **پاسخ احسائی به سؤالی در مورد کیفیت وصولش به مقامات عالیه** . (عربی)

آغاز: **سئل عن الشيخ العارف أحمد بن زين الدين الاحسائي -أعلى الله مقامه- عن كيفية وصوله إلى مقاماته العلية، فكتب إلى السائل أعلم أنا كنت في أول عمر كثير التدبر ...**

در مجموعه حاضر غیر از رسائل فوق الذکر، مطالب متفرقه ای از اشعار و احادیث قدسی و احادیث مرویه از پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع) و مباحث فلسفی به چشم می خورد .

رساله اول نستعلیق تحریری ۲۰ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کاتب: نصر الله بن محمد باقر غیردهی در روز جمعه ذی حجه ۱۲۵۹ق، با حواشی به امضای «منه»، تصحیح شده، در اول نسخه وقف نامه از مرحوم ملا عبدالله نوری در جمادی الآخر ۱۲۹۵ق و مهری با سجع: «**المتوكل على الله محمد بن عبدالله**»، در سرفصله های نسخه عباراتی به جهت استخاره نوشته شده است، مانند: **من توكل على الله كفاه، لاتعمل فيما عزمت فان الصبر راحة، إذا توكلت على الله فافعل فإنه يعينك و ...**

۷. **شوارق الإلهام في شرح تجريد الكلام** . (کلام-عربی)

از مولی عبدالرزاق بن علی، قیاض لاهیجی (۱۰۷۲ق)

دو نسخه دیگر از کتاب مذکور، به شماره های ۱۳ و ۲۵، در این کتابخانه موجود است .

آغاز: **بسملة ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق و أنت خیر الفاتحين الحمد لله الذي ...**

نستعلیق تحریری، ۱۷ سطری، بدون نام کاتب و بدون

نسخه حاضر کتاب النکاح و الطلاق را شامل است و از آخر افتادگی دارد.

آغاز: الحمد لله و الصلوة والسلام على رسول الله ... كتاب النکاح و الطلاق و الولات و هو الثاني عشر من اجزاء كتاب الوافي ...

انجام افتاده: باب النوادر كما محمد عن ابن عيسى ... كالمقيان عن الحجال عن ثعلبة.

نسخ ۲۲ سطرى، عناوين و نشانی ها شنگرف، با حواشی «منه سلمه الله»، تصحیح شده و علامت بلاغ دارد، در اول نسخه وقف از سید محمد حسن حسینی با مهوری. قطع وزیرى.

۱۷. مفتاح الكرامة فى شرح قواعد العلامة. (فقه - عربى) از سید محمد جواد بن محمد حسینی عاملى (۱۲۲۶ ق)

نسخه حاضر كتاب الطهارة و كتاب الصلوة را در بر دارد. آغاز: بسملة اللهم انى اتوسل إليك ... و قد امتثلت فيه سیدی و

استادى ... الشيخ جعفر ... إلى قواعد الامام الأعظم العلامة ... انجام: و صححه فقال تجاوز سبعاً و ستين و قد تم الجزء

الخامس بلطف الله تعالى و رحمته. نسخ ۳۰ سطرى، عناوين و نشانی ها شنگرف، بدون نام

کاتب و بدون تاریخ، بعضی صفحات خط خوردگی دارد، در اول نسخه مطلبی به تاریخ ۱۲۵۴ ق نوشته شده است، قطعی وزیرى بزرگ.

۱۸. البهجة المرضية فى شرح الألفية. (نحو - عربى) جلال الدين عبدالرحمن بن ابى بكر سيوطى (۹۱۰ ق)

در این نسخه تجزیه و ترکیب بسیاری از جملات کتاب به صورت زیر نویس نوشته شده است.

نستعلیق، عناوين و نشانی ها شنگرف، کاتب: محمد باقر بن محمد اسماعیل مازندرانی در غره محرم ۱۲۷۹ ق، قطع خشتی.

۱۹. شرح قطر الندى و بل الصدى. (نحو - عربى) اصل و شرح از: جمال الدين عبدالله بن يوسف بن هشام

نحوى (۷۶۱ ق) نسخه حاضر از آغاز اندکی افتادگی دارد.

آغاز نسخه: متممة لفوائدها كافية لمن اقتصر عليها و افية ببغية من جنح من طلاب العربية ... ص الكلمة قول مفرد، ش

تطلق الكلمة فى اللغة على الجمل المفيدة. انجام: و منها مايكسر لاغير و هو الباقي و ذلك أصل الباب و

هذا آخر ما اردت املاء على هذه المقدمة و جاء بحمد لله تم مهذب المباني مشيد المعانى ... أنك مجيب الدعوات.

نستعلیق ۱۶ سطرى، عناوين و نشانی ها شنگرف، کاتب: اسماعیل بن محمد جان بن اجل السادات آقا میر محمد حسین،

در ۱۲۴۲ ق، قطع خشتی. ۲۰. حاشية معالم الاصول. (اصول فقه - عربى)

از حسين بن محمد مرعشى آملی، خليفه سلطان و سلطان

۱۲. شرح جديد تجريد الاعتقاد. (کلام - عربى)

شارح: علاء الدين على قوشجى (۸۷۹ ق)

آغاز: بسملة اما بعد حمد و واجب الوجود على نعمائه و الصلوة على سيد انبيائه و على أكرم أحبائه أى على آله و اصحابه الذين هم الموصوفون بزيادة الكرم.

انجام: الكل بتركه هذا آخر ما تيسر لنا من شرح تجريد الكلام و الحمد لله ...

نسخ ۲۳ سطرى، عناوين و نشانی ها شنگرف، بدون نام کاتب، از سده ۱۱، با حواشی «منه» و «م ن» و «صدر» و «ج م»

در اول نسخه وقف از مرحوم ملا عبدالله نوری در ۱۲۹۵ ق با دو مهر بیضوی به سجع: «المتوكل على الله محمد بن عبدالله» و

«رق الحسن الزكى» قطع پالتویى. ۱۳. شوارق الالهام فى شرح تجريد الكلام. (کلام - عربى)

از مولى عبدالرزاق بن على، قیاض لاهیجى (۱۰۷۲ ق) نستعلیق تحریرى ۱۸ سطرى، عناوين و نشانی ها شنگرف

سال تحریر ۱۲۱۲ ق، برگ اول افتاده است. ۱۴. مجموعه

الف: تذكرة الائمة. (تاریخ - فارسى)

از مولى محمد باقر بن محمد تقى لاهیجى

این کتاب در سال ۱۰۸۵ ق تألیف شده و به اشتباه به علامه مجلسی نیز نسبت داده شده است. (الذریعه، ج ۴، ص ۲۶)

آغاز: بسملة الحمد لله [الذى] جعل للنبيين لسان صدق ... چنین گوید بنده خاکسار گنه کار محمد باقر بن محمد تقى ... این

رساله ای است در چگونگی احوالات کلمات التامات اعنى حضرات معصومین ... آن را به تذکره ائمه موسوم ...

ب: رساله فى الارث (۴ برگ). (فقه - عربى) از علامه حلی، حسن بن يوسف بن مطهر (۷۲۶ ق)

نسخه حاضر از آخر افتادگی دارد. آغاز: بسملة لومات شخص و حلف أحد الأبوين و بنتا

فنصيب أحد الأبوين السدس ... انجام افتاده: الثانی أن يكون للاخوة من قبل الأم و الأب

الثین فالفرضية ... نستعلیق ۱۳ سطرى، عناوين و نشانی ها شنگرف، کاتب: محمد

ظاهر بن محمد تقى، در او اسطر رجب ۱۱۲۰ ق، قطع رقمی. ۱۵. شرايع الاسلام فى مسائل الحلال و الحرام. (فقه - عربى)

از ابوالقاسم جعفر بن حسن، محقق حلی (۶۷۶ ق) نسخ ۱۸ سطرى، عناوين شنگرف، کاتب: محمد حسین در

روز دوشنبه ۱۳ رجب ۱۰۷۰ ق، برگهای اول نونویس است، با حواشی «ع ل»، در حاشیه تصحیح شده است، قطع وزیرى.

۱۶. الوافی. (حدیث - عربى) از ملا محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق)

- العلماء (۱۰۶۴ق) آغاز: بسمله، حمدله و الصلوة ... قوله فيقول العبد الغريق في بحر العصيان ... .
انجام: في أحدهما دون الآخر يوجب الترجيح فيما ذكره ساقط، تمت.
- نستعليق ۱۶ سطری، عناوین شنگرف، کتابت در سال ۱۱۹۵ق، علامت وقف دارد، قطع رقعی.
۲۱. ریاض المسائل (شرح کبیر). (فقه-عربی)
از سید علی بن محمد علی طباطبایی (۱۲۳۱ق)
شرح مزجی بر کتاب المختصر النافع محقق حلی است. (الذریعه ۳۳۶/۱۱)
- نسخه حاضر شامل کتاب الحج و کتاب الجهاد است و از آخر افتادگی دارد.
- نسخ ۲۴ سطری، بدون نام کاتب و بدون تاریخ، در اول نسخه وقف از محمد حسن حسنی با مهر وی.
۲۲. شرح شافیه (شرح نظام). (صرف-عربی)
نظام الدین حسن بن محمد نیشابوری (۷۲۸ق)
آغاز: أحمدك اللهم على أن وفقني لصرف ريعان الشباب في اقتناء العلوم والآداب.
- نسخ ۱۷ سطری، نشانی هامشگی و شنگرف، کاتب: خان محمد بن میرزا محمد درزی کلایی در ۲۱ محرم ۱۲۰۲ق، قطع پالتویی.
۲۳. البهجة المرضية في شرح الألفية. (نحو-عربی)
جلال الدین عبدالرحمن بن ابی بکر سیوطی (۹۱۰ق)
نسخ ۱۴ سطری، نشانی هامشگی، کاتب: عباس علی بن محمد در ۱۲۵۹ق، قطع خشتی.
۲۴. تمرین الطلاب في صناعة الاعراب (شرح الفیه ابن مالک). (نحو-عربی)
خالد بن عبدالله ازهری (۹۰۵ق)
(کشف الظنون، ج ۱، ص ۱۵۴)
آغاز: بسمله يقول العبد الفقير ... الحمد لله الذي رفع قدر من أعرب بالشهادتين ...
در برگ های اوگ و آخر نسخه مطالب متفرقه ای به چشم می خورد از جمله:
- معمای منظوم از میر داماد
- تاریخ وفات ملا محمد شفیع استرآبادی امام جماعت مسجد جامع بارفروش (بابل) در شب دوشنبه هجدهم جمادی الاولی ۱۲۴۵ق.
- تاریخ وفات حجة الاسلام حاج ملا محمد اشرفی امام جماعت مسجد جامع بارفروش در شب دوشنبه غرة ماه صیام ۱۳۱۵ق.
نستعليق ۱۵ سطری، عناوین شنگرف، کاتب: علی اصغر بن
- غلامعلی مازندرانی در یک شنبه ۸ شعبان ۱۲۲۲ق، وقف از مرحوم ملا عبدالله نوری بر طلاب علوم دینی در ۱۲۹۵ق بادو مهر بیضوی.
۲۵. شوارق الإلهام في شرح تجريد الكلام. (کلام-عربی)
از مولی عبدالرزاق لاهیجی (۱۰۷۲ق)
نستعليق ۱۸ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کاتب: محمد سلیم بن سلیم استرآبادی در روز جمعه ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۲۸ق، وقف در اول نسخه از آخوند ملا عیسی و چند تاریخ تولد از سده سیزده، قطع خشتی.
۲۶. کشف المراد في شرح تجريد الاعتقاد. (کلام-عربی)
از علامه حلی، حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶ق)
نسخه حاضر از المقصد الثالث تا پایان کتاب را در بردارد.
نستعليق ۱۵ سطری، نشانی ها شنگرف، قطع پالتویی، کتابت در سال ۱۲۳۹ق، کاتب در پایان نسخه نوشته است:
تمت کتاب الهیات شرح التجريد، مصنف علامة الفريد، بتوفيق الله الوحيد، صاحب الوعد والوعيد، واعانة نبیه و اوصیائه الحمید، علی يد عبید العید، شفیع دابویی، ابن مشهدی مجید.
۲۷. تعلیقة كشف اللثام. (فقه-عربی)
از سید محمد جواد بن محمد حسینی عاملی (۱۲۲۶ق)
(فهرست نسخه های خطی مدرسه نمازی خوی، ص ۱۳۷)
نسخه حاضر کتاب قصاص و دیات را شامل است.
نسخ ۲۳ سطری، نشانی هامشگی و شنگرف، کاتب: محسن طریح منسوب به حبیب بن مظاهر در ۱۲۵۴ق قطع خشتی.
۲۸. الوسائل إلى النجاة. (اصول فقه-عربی)
از سید مجاهد محمد بن علی طباطبایی (۱۲۴۲ق)
از این کتاب به نام های «الوسائل الحائریة»، «الوسائل الأصول» و «الوسائل إلى معرفة أصول المسائل» نیز تعبیر شده است. (نک: الذریعه ۶۹/۲۵-۷۰)
- در آغاز نسخه رموزات کتاب توضیح و تفسیر شده است.
آغاز رموزات: بسمله، حمدله و الصلوة ... بعد فان کتابنا الوسائل قد اشتهل علی کثیر من مهمات.
آغاز کتاب: بسمله، حمدله و الصلوة ... وسیلة اعلم ان من أقوى الأدلة علی کون اللفظ حقيقة فی المعنی أو مجازاً فیہ تنصیص الواضع ...
انجام: ذلک الظاهر و ما ذکرناه مأخوذ من طريقة الفقهاء و الأصولیین و الاعتبار شاهد به و الحمد لله ...
- نسخ ۲۰ سطری، عناوین شنگرف، بدون نام کاتب و بدون تاریخ، تملکی به تاریخ ۱۲۱۴ق در آخر نسخه، جلد تیماج دورو، قطع خشتی.
۲۹. الوسائل إلى النجاة. (اصول فقه-عربی)
از سید مجاهد محمد بن علی طباطبایی (۱۲۴۲ق)
تکرار کتاب قبلی است.

نسخ ۱۸ سطری، بدون نام کتاب، تحریر در سال ۱۲۲۷ق، در اول نسخه وقف از سید محمد حسن حسنی بامهروی، قطع خشتی.

۳۰. الحدائق الناضرة فی أحكام العترة الطاهرة. (فقه - عربی)

شیخ یوسف بحرانی (۱۱۸۶ق)

نسخه حاضر «کتاب الطهارة» را شامل است.

آغاز: بسمله کتاب الطهارة و فيه أبواب أربعة الأول فی المیاء و ینقسم الماء إلى المطلق والمضاف.

نسخ ۳۲ سطری، بدون نام کتاب و بدون تاریخ، در اول نسخه وقف از سید محمد حسن حسنی، قطع خشتی.

۳۱. ریاض المسائل (شرح کبیر). (فقه - عربی)

سید علی بن محمد علی طباطبایی (۱۲۳۱ق)

نسخه حاضر شامل کتاب طهارة و کتاب الصلوة است.

نسخ، عناوین و نشانی ها شنگرف، نام کتاب سیاه شده، تحریر کتاب طهارت در ۱۲ رمضان ۱۲۱۰ق و تحریر کتاب الصلوة در روز چهارشنبه جمادی الثانی ۱۲۰۵ق در حایر حسینی، تصحیح شده، در اول نسخه تملک احمد بن حاج محمد علی بهبهانی، وقف از سید محمد حسن حسنی بامهروی در اول نسخه، قطع خشتی.

۳۲. ریاض المسائل. (فقه - عربی)

سید علی طباطبایی (۱۲۳۱ق)

نسخه حاضر شامل کتاب العتق و الموارث است.

نسخ ۲۷ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتاب: محمد بن نجم بن عبدالله در ۱۲۲۰ق، با نسخه مؤلف مقابله شده، در اول نسخه تملک احمد بن محمد علی بهبهانی و وقف از سید محمد حسن حسنی، قطع خشتی.

۳۳. مجموعه

الف: فوائد متفرقة منقول از فروق اللغات. (ادبیات - عربی)

ب: رسائل آبی اسحاق صابی

آغاز: بسمله کتب أبو اسحاق الصابی عن الطایع لله إلى ولاية النواحي والأطراف ...

انجام: و إلی جمع لنا فی طاعة أمير المؤمنين ... تم الكتاب.

نستعلیق ۱۷ سطری، بدون نام کتاب، تحریر در ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۴۰ق، در اول نسخه وقف از سید محمد حسن حسنی بامهروی، قطع خشتی.

۳۴. گوهر مراد. (کلام - فارسی)

از مولی عبدالرزاق بن علی، فیاض لاهیجی (۱۰۷۲ق)

آغاز: گوهر مرادی که غوآص فکرت را از دریای حیرت در کف اندیشه آید.

انجام: چون عارف به آن مقام رسد هر آینه به حق وصول رسیده باشد.

نستعلیق تحریری ۱۷ سطری، عناوین شنگرف، بدون نام

کاتب و بدون تاریخ، در اول نسخه دو تاریخ وفات و تولد از سده ۱۴، وقف از مرحوم ملا عبدالله نوری بر طلاب علوم دینی در ۱۲۹۵ق با دو مهر بیضوی، قطع خشتی.

۳۵. شرح جدید تجرید الاعتقاد. (کلام - عربی)

شارح: علاء الدین علی قوشچی (۷۸۹ق)

آغاز نسخه: بسمله المقصد الثانی فی الجواهر و الأعراض و فيه فصول الأول فی الجواهر قدم مباحثها علی مباحث الأعراض لأن وجود العرض موقوف علی وجود الجوهر

انجام نسخه: قال الشيخ أنما أوثر لفظ ان يفعل و ان ینفعل علی الفعل و الانفعال ... و لفظ ان يفعل و ان ینفعل مخصوص بذلك.

نسخ ۲۲ سطری، کتاب: محمد باقر استرآبادی در ۱۲۲۰ق، با حواشی از ملا عبدالرزاق لاهیجی و حواشی با امضای «حم»، قطع وزیری.

۳۶. الاحتجاج علی أهل اللجاج. (حدیث - عربی)

از ابو منصور احمد بن علی بن ابی طالب طبرسی

آغاز: الحمد لله المتعالی عن صفات المخلوقین.

نسخ ۱۹ سطری، کتاب: محمد زمان سمنانی در ۸ رمضان ۱۱۰۳ق، با حواشی، نقلی از خط شیخ حر عاملی درباره انتساب کتاب احتجاج به ابو منصور طبرسی، تملک محمد ربیع سمنانی در ۱۱۴۳ق که نسخه را در ساری خریده است، در اول نسخه وقف از محمد حسن حسنی بامهروی، قطع وزیری.

۳۷. الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة. (فقه - عربی)

از شهید ثانی زین الدین بن علی عاملی (۹۶۶ق)

نسخه حاضر جلد دوم کتاب را شامل است.

نسخ ۲۵ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، دو صفحه اول مجدول مذهب، کتاب: محمد طاهر بن محمد مؤمن خوانساری در روز شنبه دهه آخر ذی حجه ۱۱۱۳ق، در اول نسخه وقف از سید علی چماز کتبی بر عموم طلاب در جمادی الاخری ۱۲۵۵ق، قطع وزیری.

۳۸. شرح جدید تجرید الاعتقاد. (کلام - عربی)

شارح: علاء الدین علی قوشچی (۸۷۹ق)

نسخه حاضر از المقصد الثانی فی الجواهر و الأعراض تا پایان کتاب را شامل است.

نستعلیق ۱۹ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتاب: محمد قاسم مدرس بن محمد صالح اصفهانی در روز چهارشنبه ذی قعدة ۱۰۳۴ق، جلد تیماج دورو، قطع پالتویی.

۳۹. الصافی. (تفسیر قرآن - عربی)

از محمد بن مرتضی، محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)

نسخه حاضر ربیع سوم کتاب و از سوره کهف را شامل است.

نسخ ۲۳ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتاب: محمد نعیم بن نصر حسینی سمنانی در روز یکشنبه رجب ۱۱۰۸ق، قطع پالتویی.

در بیان مصائب حضرت سیدالشهداء(ع) است، در یک مقدمه و چهارده مجلس که به سال ۱۲۳۷ق تألیف شده و یکبار در سال ۱۲۸۴ق و بار دیگر به سال ۱۲۹۷ق در حاشیه محرق القلوب به چاپ رسیده است. (الذریعه ۲۳/۲۹۹)

آغاز: بسملة الحمد لله المتفرد بالقدم والبقاء المتوحد بالعظمة والكبرياء ...

انجام: یارب کن عوناً له ومؤیداً واذل به جور المعاند واقمع ...

نسخ ۱۸ سطری، تحریر در روز شنبه ۲۰ صفر ۱۲۶۶ق، جلد تیماج روغنی، قطع خشتی.

۴۷. **الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة**. (فقه - عربی) از شهید ثانی

نسخه حاضر جلد دوم کتاب را در بر دارد.

نسخ ۲۳ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتاب: بهاء الدین محمد بن ظهیر الدین در روز چهارشنبه ۸ ربیع الثانی ۱۱۶۸ق، قطع وزیری بزرگ.

۴۸. **الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة**. (فقه - عربی) از شهید ثانی

نسخه حاضر جلد اول کتاب است و از آغاز اندکی افتادگی دارد.

نسخ ۱۹ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، بدون نام کتاب و بی تاریخ، قطع وزیری بزرگ.

۴۹. **مجمع البیان فی تفسیر القرآن**. (تفسیر - عربی) از امین الاسلام فضل بن حسن طبرسی (۵۴۸ق)

نسخه حاضر از سوره رعد تا اول سوره سبأ را شامل است.

نسخ ۲۷ سطری، بدون نام کتاب و بی تاریخ، در اول نسخه وقف از محمد حسن حسنی بامهروی، جلد تیماج قهوه ای، قطع رحلی.

۵۰. **جواهر الکلام فی شرح شرایع الإسلام**. (فقه - عربی) شیخ محمد حسن نجفی (۱۲۶۶ق)

این نسخه شامل کتاب الحج است.

نسخ ۳۱ سطری، بدون نام کتاب، تحریر در سال ۱۲۲۶ق؟

در اول نسخه وقف از مرحوم حاجی محمد علی بن ملا محمد شفیع و تولیت آن با فرزندش محمد شفیع و بعد به حاکم شرع عادل بارفروش (بابل) واگذار شده است در جمادی الاول ۱۲۷۲ق، قطع وزیری بزرگ.

۵۱. **الحدائق الناضرة فی أحكام العترة الطاهرة**. (فقه - عربی) شیخ یوسف بحرانی (۱۱۸۶ق)

نسخه حاضر کتاب النکاح را شامل است.

نسخ ۳۳ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، بدون نام کتاب و بی تاریخ، قطع وزیری بزرگ.

۵۲. **مصایح الأصول**. (فقه اصول - عربی) محمد جعفر شریعتمدار استرآبادی (۱۲۶۳ق)

در آغاز نسخه فهرست مباحث کتاب آمده است. (الذریعه

۴۰. **الأصفی**. (تفسیر قرآن - عربی)

از ملا محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ق)

نسخه حاضر نیمه دوم کتاب (از سوره کهف تا آخر قرآن) را شامل است.

نسخ جلی ۲۰ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، کتاب: بن سید رکن الدین مسعود بن محمد تقی عقیل حسینی در ۱۰۹۴ق، قطع وزیری.

۴۱. **الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة**. (فقه - عربی) از شهید ثانی

نسخ ۲۴ سطری، عناوین و نشانی ها شنگرف، بدون نام کتاب و بدون تاریخ، در اول نسخه وقف از محمد کاظم در ۱۸ جمادی الثانی ۱۰۹۸ (نسخه را به مدرسه ای که خود وی در بارفروش (بابل) بنا نموده وقف کرده است) و در آخر نسخه مهر مربعی با سجع: «عبده محمد الکاظم ۱۰۸۶»، قطع وزیری.

۴۲. **الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة**. (فقه - عربی) از شهید ثانی

نسخه حاضر کامل است.

نسخ خفی ۲۷ سطری، تمامی صفحات مجداول مذهب، کتاب: محمد صالح در ۱۷ ربیع الاول ۱۰۸۴ق، نسخه وقف از محمد حسن حسنی بامهروی، جلد تیماج دورو، قطع پالتویی.

۴۳. **الحدائق الناضرة فی أحكام العترة الطاهرة**. (فقه - عربی) از شیخ یوسف بحرانی (۱۱۸۶ق)

نسخه حاضر شامل «مقدمات فی اصول» و «کتاب الطهارة» است.

نسخ ۳۵ سطری، در اوایل نسخه جای عناوین خالی مانده، کتاب: محمد بن محمد رضا در روز چهارشنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۲۴۴ق، در آخر نسخه وقف از محمد حسن بن محمد عسکری حسنی سمنانی بامهروی، قطع وزیری بزرگ.

۴۴. **مجالس المؤمنین**. (تذکره - فارسی) از قاضی نورالله شوشتری (۱۰۱۹ق)

آغاز: بسملة نفحات دلگشای حمد و رشحات جانفزای ثنا که از مهب شمال اعتقاد ...

نسخ زیبا ۲۵ سطری، بدون نام کتاب و بی تاریخ، قطع وزیری بزرگ.

۴۵. **جواهر الکلام فی شرح شرایع الإسلام**. (فقه - عربی) از شیخ محمد حسن نجفی (۱۲۶۶ق)

نسخه حاضر کتاب البیع (تا مجلد سوم از عقود) را شامل است و از آغاز اندکی افتادگی دارد.

نسخ ۳۰ سطری، بدون نام کتاب و بی تاریخ، قطع وزیری بزرگ.

۴۶. **مهیج الاحزان و موقد النیران فی قلوب اهل الایمان**. (مقتل - فارسی) حسن بن محمد علی یزدی حایری (بعد از ۱۲۴۲ق)

آغاز: بسملة الحمد لله الذى جعل لنا مصابيح العقول معالم إلى قوانين شرايع الإسلام
 نسخ خفی ۳۳ سطرى، عناوين و نشانى ها شنگرف، تحرير در روز پنج شنبه ۱۱ رمضان ۱۲۳۸ ق، در اول نسخه وقف از سيد محمد حسن حسنى بامهروى، قطع وزيرى بزرگ.
 ۵۳. مدارک الأحكام (فی شرح عبارات شرايع الإسلام). (فقه - عربى) سيد محمد موسوى عاملی (۱۰۰۹ ق)
 این نسخه از اول کتاب تا بخشى از کتاب صلاة را شامل است و از آخر افتادگى دارد.

آغاز: الحمد لله المحمود لآلائه المشكور لنعماائه ...
 نستعلیق ۲۵ سطرى، عناوين و نشانى ها شنگرف و مشگى، بدون نام کاتب و بى تاریخ، قطع رحلى.
 ۵۴. المناهل فى الفقه. (فقه - عربى) از سيد مجاهد محمد بن على طباطبایى (۱۲۴۲ ق)
 نسخه حاضر از کتاب البيع تا آخر کتاب الوصية را شامل است.
 نستعلیق ۲۶ سطرى، نشانى ها شنگرف و مشگى، کاتب: خداداد نوری در روز چهارشنبه جمادى الآخر ۱۲۶۴ ق، قطع رحلى.
 ۵۵. صحاح اللغة. (لغت عربى به عربى) از ابونصر اسماعيل بن حماد جوهرى (۳۹۳ ق)

نسخه حاضر ناقص الطرفين است و از کلمه «سكب» تا «روا» را شامل است. و نسخه اى قديمى و نفيس به نظر مى رسد.
 نسخ معرب ۲۷ سطرى، عناوين شنگرف، بدون نام کاتب و بى تاریخ، در اول نسخه تملك شيخ محمد صالح علامه حائرى، وقف از آقا شفيع خلف محمد على بن حاج ملا شفيع بر علمای شيعه در ۱۲۹۵ ق، جلد تيماج نهوه اى، قطع رحلى.
 ۵۶. مسالك الافهام فى شرح شرايع الإسلام. (فقه - عربى) شهيد ثانى زين الدين بن على عاملی (۹۶۶ ق)
 نسخه حاضر دوره کامل کتاب را در بردارد.

آغاز: بسملة الحمد لله الذى أوضح مسالك الافهام إلى تنقيح شرايع الإسلام ...
 نسخ ۳۳ سطرى، عناوين شنگرف، کاتب: بن اسفنديار بيستون محمد صالح شهميزادى در ربيع الآخر ۱۰۹۷ ق، در اول نسخه تملك شيخ محمد صالح بن فضل الله علامه حائرى مازندرانى، قطع رحلى.
 ۵۷. منتهى المقال فى أحوال الرجال. (رجال - عربى) از ابو على محمد بن اسماعيل حائرى (۱۲۱۶ ق)

آغاز: بسملة نحمدك يا من رفع منازل الرواة بقدر ما يحسنون ...
 انجام: وروى هو عن أبى القسم -حسين بن روح، هذا آخر ما كتبه والذى قدس الله روحه و نور ضريحه و أنا المذنب الراجى رحمة ربّه الغنى أبى على بن الشيخ أبو على عفى الله عنهما.

۵۷. منتهى المقال فى أحوال الرجال. (رجال - عربى) از ابو على محمد بن اسماعيل حائرى (۱۲۱۶ ق)
 آغاز: بسملة نحمدك يا من رفع منازل الرواة بقدر ما يحسنون ...
 انجام: وروى هو عن أبى القسم -حسين بن روح، هذا آخر ما كتبه والذى قدس الله روحه و نور ضريحه و أنا المذنب الراجى رحمة ربّه الغنى أبى على بن الشيخ أبو على عفى الله عنهما.

نسخ ۲۹ سطرى، عناوين و نشانى ها شنگرف، تحرير در ۲۳ ذى حج ۱۲۴۲ ق، با حواشى «منه عفى عنه» در آخر نسخه وقف نامه کتاب از محمد حسن حسنى سمنانى بامهروى، قطع وزيرى بزرگ.
 ۵۸. الروضة البهية فى شرح اللمعة الدمشقية. (فقه - عربى) از شهيد ثانى

نسخه حاضر جلد اول کتاب است و از آغاز افتادگى دارد.
 نسخ ۲۱ سطرى، نشانى ها شنگرف و مشگى، کاتب: سيد مهدى خلف مير عباس جندقى در رجب ۱۲۶۰ ق، قطع وزيرى بزرگ.
 ۵۹. حیات المهلكين و نجات المؤمنین. (مقتل - فارسى) از سيد على بن زين العابدين

در بيان مصائب پیامبر اکرم (ص) و اهل بيت (ع) است، مؤلف در مقدمه به نام خود و نام کتاب آن چنان که فوقاً آمده است، تصريح نموده است. کتاب حاضر در یک مقدمه و شش باب و یک خاتمه مرتب شده و هر باب شامل یک یا چند مجلس مى باشد:

مقدمه: در حکمت ابتلاء اولياء به بلاء
 باب اول: در ذکر وقایع وفات سيد کائنات (ص)
 باب دوم: در ذکر وقایع وفات حضرت زهرا (س)
 باب سوم: در ذکر وقایع شهادت امير المؤمنین (ع)
 باب چهارم: در ذکر وقایع شهادت امام حسن (ع)
 باب پنجم: در ذکر شهادت امام حسين (ع) شامل ۲۷ مجلس.

باب ششم: در ذکر وقایع شهادت امام رضا (ع)
 آغاز: مقدمه فى الجملة حکمتى که از مبتلا شدن اولياء به بلاء متصور خطور اذکياء مى شود جدا ساختن عبوديت از ربوبيت ...
 انجام: و امددنا بالخير و الظفر و احشرتنا معهم بالتنعيم و اجعلهم شفيعنا عندك فى يوم المحشر ...

نستعلیق ۱۵ سطرى، بدون نام کاتب، تحرير در سده ۱۳، قطع وزيرى بزرگ.

۶۰. مفاتيح الأصول. (اصول فقه - عربى) از سيد مجاهد، محمد بن على طباطبایى (۱۲۴۲ ق)
 آغاز: بسملة حمدله و الصلوة و السلام على خير خلقه محمد و آله الطاهرين (باب) مفاتيح اللغات فى الدلالة اختلف العلماء فى ان اللفظ هل يدل على معناه بالذات أو بالوضع على قولين ...
 انجام نسخه: لكن الناس تواسعوا فى استعمالهم و آخر جوارى الألفاظ عن مواضعها و غيرها عن جهاتها بالتجوز.

نسخ ۱۴ سطرى، بدون نام کاتب و بى تاریخ، جای عناوين خالى مانده، قطع خستى.
 ۶۱. گوهر مراد. (کلام - فارسى) از مولى عبدالرزاق بن على، فياض لاهيجى (۱۰۷۲ ق)
 نسخه حاضر ناقص الطرفين است.

نسخ جلی ۱۷ سطرى، بدون نام کاتب و بى تاریخ، قطع وزيرى.